

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ, КРЕДИТ

УДК 336.142

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2023-57-126-132>

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Гулько К. А.

Актуальність теми дослідження. В умовах трансформаційних перетворень посилюється необхідність підвищення якісного рівня інституційних засад державного фінансового контролю з урахуванням зарубіжного досвіду. Доцільним є удосконалення підходів щодо визначення пріоритетних напрямів розвитку державного фінансового контролю, що сприятиме посиленню рівня керованості системи державних фінансів.

Постановка проблеми. Державний фінансовий контроль має відповідати важливим завданням підвищення ефективності використання бюджетних коштів, результативності видатків бюджету, що сприятиме суспільному розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку державного фінансового контролю доволі поширена в наукових дослідженнях. Це наукові роботи відомих вітчизняних та зарубіжних науковців: П. Самуельсона, І. Чугунова, Л. Лисяк, В. Макогон, В. Опаріна, М. Пасічного, В. Піхоцького, І. Стефанюка, В. Федосова, О. Шевчука та інших.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Важливим є підвищення рівня ефективності державного фінансового контролю, результативності видатків бюджету. Необхідним є використання державного фінансового контролю як дієвої складової державної фінансової політики суспільного розвитку.

Постановка завдання, мети дослідження. Основними завданнями дослідження є розкриття сутності державного фінансового контролю в умовах суспільної трансформації; розвиток положень щодо підвищення рівня ефективності державного фінансового контролю, результативності використання бюджетних коштів. Метою дослідження є розкриття інституційних засад розвитку державного фінансового контролю.

Метод або методологія проведення дослідження. У статті застосовано сукупність методів та підходів наукового дослідження: системний, факторний, порівняльний, синтезу, узагальнення, наукового абстрагування та інші.

Викладення основного матеріалу (результати роботи). Розкрито сутність інституційних засад розвитку державного фінансового контролю в умовах суспільної трансформації; дістало подальший розвиток положення щодо підвищення рівня ефективності використання бюджетних коштів. Удосконалено механізми функціонування державного фінансового контролю як складової системи управління державними фінансами.

Галузь застосування результатів. Результати дослідження можуть бути використані в процесі розвитку системи державного фінансового контролю, підвищення ефективності використання бюджетних коштів.

Висновки відповідно до статті. Державний фінансовий контроль в системі регулювання економічних відносин є вагомим інструментом реалізації фінансово-бюджетної політики. З метою підвищення ефективності використання бюджетних коштів важливим є обґрунтування наукових підходів щодо формування інституційних засад системи державного фінансового контролю з урахуванням економічних перетворень.

Ключові слова: бюджет, видатки бюджету, ефективність бюджетних коштів, державний фінансовий контроль та аудит.

INSTITUTIONAL PRINCIPLES OF STATE FINANCIAL CONTROL DEVELOPMENT

Hunko Kostia

Relevance of the research topic. In the conditions of transformative transformations, the need to increase the quality level of the institutional foundations of state financial control, taking into account foreign experience, is increasing. It is expedient to improve the approaches to determining the priority directions for the development of state financial control, which will contribute to strengthening the level of manageability of the state finance system.

Formulation of the problem. State financial control must meet the important tasks of increasing the efficiency of the use of budget funds, the effectiveness of budget expenditures, which will contribute to social development.

Analysis of recent research and publications. The question of the development of state financial control is quite widespread in scientific research. These are the scientific works of well-known domestic and foreign scientists: P. Samuelson, I. Chugunov, L. Lysiak, V. Makogon, V. Oparin, M. Pasichny, V. Pihotskyi, I. Stefanyuk, V. Fedosov, O. Shevchuk and others.

Highlighting unexplored parts of the general problem. It is important to increase the level of efficiency of state financial control, the effectiveness of budget expenditures. It is necessary to use state financial control as an effective component of the state financial policy of social development.

Setting the task, the goal of the research. The main tasks of the research are to reveal the essence of state financial control in the conditions of social transformation; development of provisions on increasing the level of efficiency of state financial control, the effectiveness of the use of budget funds. The purpose of the study is to reveal the institutional foundations of the development of state financial control.

Method or methodology of research. The article uses a set of methods and approaches of scientific research: systemic, factorial, comparative, synthesis, generalization, scientific abstraction and others.

Presentation of the main material (results of work). The essence of the institutional foundations of the development of state financial control in the conditions of social transformation is revealed; received further development of the provision on increasing the level of efficiency in the use of budget funds. The mechanisms of the functioning of state financial control as a component of the state finance management system have been improved.

Field of application of results. The results of the study can be used in the process of developing the system of state financial control, improving the efficiency of the use of budget funds.

Conclusions according to the article. State financial control in the system of regulation of economic relations is an important tool for the implementation of financial and budgetary policy. In order to increase the efficiency of the use of budget funds, it is important to substantiate scientific approaches to the formation of the institutional foundations of the state financial control system, taking into account economic transformations.

Keywords: budget, budget expenditures, effectiveness of budget funds, state financial control and audit.

JEL Classification: G28, H60, L43

Актуальність теми дослідження. Державний фінансовий контроль є вагомою функцією управління фінансовою системою країни, що спрямована на упередження та запобігання фінансово-економічних порушень у сфері використання бюджетних коштів та сприяє соціально-економічному розвитку країни. Від своєчасності та обґрунтованості рішень щодо державного фінансового контролю залежить результативність бюджетної, соціальної політики. В умовах трансформаційних перетворень посилюється необхідність підвищення якісного рівня інституційних засад державного фінансового контролю з урахуванням зарубіжного досвіду. Доцільним є удосконалення підходів щодо визначення пріоритетних напрямів розвитку державного фінансового контролю, що сприятиме посиленню рівня керованості системи державних фінансів. У зв'язку з цим дослідження інституційних засад державного фінансового контролю є актуальними.

Ступінь дослідження даної проблеми вченими. Серед вагомих наукових досліджень зарубіжних та вітчизняних вчених з питань бюджетних відносин, державного фінансового контролю можна назвати праці П. Самуельсона [1], І. Чугунова [8, 10-12], Л. Лисяк [2], В. Макогон [3, 11, 12], В. Опаріна [4], М. Пасічного [5], В. Піхоцького [6], І. Стефанюка [7], В. Федосова [4], О. Шевчука [9] та інших. В наукових дослідженнях зазначається, що вагомим інструментом системи державного управління є державний фінансовий контроль, який сприяє фінансово-економічній збалансованості з урахуванням екзогенних та ендогенних факторів впливу на розвиток суспільства [10]; важливим є запровадження нових форм контролю, визначення чітких процедур контролю, які забезпечать його безперервність, ефективність та результативність на всіх стадіях бюджетного процесу, запровадження механізму дієвого впливу суб'єктів контролю на процес компенсації коштів використаних з бюджетними правопорушеннями, встановлення адміністративної відповідальності за порушення встановленого порядку процесу державних закупівель за бюджетні кошти [8]; важливим у забезпеченні якості управління та використанні публічних ресурсів є формування нових та модернізація

існуючих підходів та інструментів державного фінансового контролю, роль інститутів державного фінансового контролю, зокрема ефективність процедур і методичних прийомів, що використовуються ними під час їх діяльності, наявність достатніх повноважень і ресурсів [7].

Метою дослідження є розкриття інституційних засад розвитку державного фінансового контролю.

Завдання дослідження. Для досягнення зазначеної мети поставлено такі завдання: розкрити сутність державного фінансового контролю в умовах суспільної трансформації; розвинути положення щодо підвищення рівня ефективності державного фінансового контролю, результативності використання бюджетних коштів.

Методи дослідження. У даному дослідженні використано системний метод при розкритті сутності державного фінансового контролю. Метод порівняльний, узагальнення застосовано з метою систематизації досвіду зарубіжних країн щодо державного фінансового контролю. Метод наукового абстрагування, синтезу використано при розкритті державного фінансового контролю в умовах суспільної трансформації.

Результати дослідження. Важливим є створення цілісної та ефективної системи державного фінансового контролю, зміцнення фінансово-бюджетної дисципліни, удосконалення управління та використання державних, місцевих ресурсів, що сприятиме формуванню відповідного нормативно-методологічного забезпечення, стандартизації інструментів здійснення державного фінансового контролю, зменшенню втрат бюджетних ресурсів, підвищенню рівня якості управління державними, місцевими ресурсами шляхом дотримання принципів економічності, ефективності, результативності та прозорості органами державного управління, місцевого самоврядування, створенню інтегрованої інформаційної бази даних державного контролю за управлінням та використанням державних, місцевих ресурсів. Завдяки такому підходу повною мірою буде враховано кращий світовий досвід щодо формування державної політики у сфері державного фінансового контролю, що дасть змогу створити дієву та ефективну систему управління та використання державних, місцевих ресурсів, забезпечити ефективне функціонування системи державного фінансового контролю в Україні. В основу розвитку системи державного фінансового контролю мають бути покладені базові принципи та кращий досвід країн Європейського Союзу, основні етапи мають бути імplementовані у вітчизняні інституційні перетворення у сфері управління державними фінансами. Виходячи з цього, в основу стратегії ефективної модернізації мають бути закладені такі основні напрями, які передбачатимуть реформування функції інспектування, підвищення його дієвості як інструменту виявлення і документування порушень, розвиток та посилення функції державного аудиту, підвищення його дієвості, як інструменту для здійснення ефективного фінансового управління і контролю, оцінки законного та раціонального використання державних ресурсів, посилення функції координатора підрозділів внутрішнього аудиту. Основна діяльність органів державного фінансового контролю включає проведення інспектування, державних фінансових аудитів, перевірки державних закупівель, проводиться операційний аудит. Цей вид контролю є поточним та спрямований на сприяння забезпеченню суб'єктами господарювання законного та ефективного використання державних, комунальних коштів та майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку та складення фінансової звітності. Вагомим є змінити підходи до організації державного фінансового контролю та спрямувати його не лише на виявлення фінансових порушень, але й на оцінку ефективного, законного, цільового, результативного використання та збереження державних фінансових ресурсів, досягнення економії бюджетних коштів; оцінку управління бюджетними коштами, стану фінансової і господарської діяльності, ефективності та результативності в діяльності установ; виявлення причин, що призвели до недоцільності і порушень, надання рекомендацій щодо підвищення ефективності та результативності діяльності установ та використання ресурсів держави. Для досягнення зазначеного передбачається зміна підходів до організації державного фінансового контролю: зменшення питомої ваги комплексних ревізій та збільшення кількості державних фінансових аудитів, застосування інспектування як форми контролю для дослідження найбільш ризикових операцій, розвиток поточного контролю з метою попередження порушень. В подальшому на законодавчому рівні доцільно закріпити повноваження щодо надання адміністративних аудиторських послуг, передбачити збільшення кількості контрольних заходів у формі державного фінансового аудиту діяльності органів державного фінансового контролю, ревізії будуть проводитись за найбільш ризиковими питаннями. Поряд з цим важливим напрямом є розвиток системи державного внутрішнього фінансового контролю відповідно до вимог Європейського Союзу в рамках реалізації євроінтеграційного вектору держави.

Основними завданнями та напрямками розвитку органів державного фінансового контролю є посилення інституційної основи попереднього та поточного державного фінансового контролю; розвиток інституційної основи державного аудиту шляхом формування та впровадження нових та підвищення якісного рівня існуючих його видів і форм; забезпечення правової і організаційної незалежності органів державного фінансового контролю, зміцнення кадрового потенціалу, належного рівня нормативного та фінансового забезпечення; запровадження механізму моніторингу закупівель, переходу до попереднього контролю щодо здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави та територіальних громад, який надасть змогу попереджувати порушення законодавства на ранніх стадіях проведення процедур закупівель; удосконалення системи підготовки та перепідготовки кадрів у сфері державного фінансового контролю. На даний час важливим є підвищення якості управління публічними ресурсами з дотриманням принципів економічності, ефективності, результативності та прозорості органами державного управління та місцевого самоврядування; подальший розвитку правового поля та методологічного забезпечення системи державного фінансового контролю шляхом гармонізації з міжнародно визнаними стандартами (Інститут внутрішніх аудиторів (ІІА), Міжнародна федерація бухгалтерів (ІFAC), ІNТOSAI) та найкращою практикою Європейського

Союзу щодо аудиту в сфері державних фінансів; модернізація та підвищенню ефективності і результативності діяльності органів державного фінансового контролю, зокрема завдяки впровадженню результатів аудитів та отриманню економічного ефекту; надання органами державного фінансового контролю адміністративних послуг, зокрема для органів державної управління, суб'єктів господарювання державного та комунального секторів; створення єдиної інформаційно-аналітичної бази результатів державного фінансового контролю; покращення якості державного фінансового контролю, підвищення рівня кваліфікації державних аудиторів; реалізація органом державного фінансового контролю функцій аудиту та інспектування; запровадження звітування головних розпорядників бюджетних коштів у парламенті про стан використання бюджетних ресурсів та забезпечення виконання вимог і впровадження висновків, наданих за результатами контрольних заходів; підвищення відповідальності керівників органів державного управління та суб'єктів господарювання державного та комунального секторів за ефективність управлінських рішень та результативність діяльності. Контроль за дотриманням бюджетного законодавства спрямований на забезпечення ефективного і результативного управління бюджетними коштами здійснюється на всіх стадіях бюджетного процесу його учасниками та забезпечує оцінку управління бюджетними коштами включаючи проведення державного фінансового аудиту; правильність ведення бухгалтерського обліку та достовірність фінансової і бюджетної звітності; досягнення економії бюджетних коштів, їх цільового використання, ефективності і результативності в діяльності розпорядників бюджетних коштів шляхом прийняття обґрунтованих управлінських рішень; проведення аналізу та оцінки стану фінансової і господарської діяльності розпорядників бюджетних коштів; запобігання порушенням бюджетного законодавства та забезпечення інтересів держави у процесі управління об'єктами державної власності; обґрунтованість планування доходів та видатків бюджету.

Важливим у забезпеченні якості управління та використанні публічних ресурсів є формування нових та модернізація існуючих підходів та інструментів державного фінансового контролю, роль інститутів державного фінансового контролю, зокрема ефективність процедур і методичних прийомів, що використовуються ними під час їх діяльності, наявність достатніх повноважень і ресурсів [7]. Повноваження органів Державної аудиторської служби щодо здійснення державного фінансового контролю є однією із складових системи управління державними фінансами. Необхідним є здійснення дієвого державного фінансового контролю у міністерствах, інших органах державного управління, державних фондах, бюджетних установах, суб'єктах господарювання державного сектору економіки, на підприємствах, в установах та організаціях, які отримують кошти з бюджетів усіх рівнів, державних фондів, використовують державне, комунальне майно. Реалізується державний фінансовий контроль через здійснення державного фінансового аудиту; перевірки державних закупівель; інспектування, ревізії; моніторингу закупівель. Здійснюється контроль за цільовим, ефективним використанням, збереженням державних фінансових ресурсів, досягненням економії бюджетних коштів, результативності в діяльності розпорядників бюджетних коштів; цільовим використанням і своєчасним поверненням кредитів, позик, отриманих під державні, місцеві гарантії; достовірністю визначення потреби в бюджетних коштах під час складання планових бюджетних показників та відповідністю взятих розпорядниками бюджетних коштів бюджетних зобов'язань відповідним бюджетним асигнуванням, паспорта бюджетної програми; дотриманням законодавства на всіх стадіях бюджетного процесу щодо державного і місцевих бюджетів; дотриманням законодавства про державні закупівлі; веденням бухгалтерського обліку, складенням фінансової і бюджетної звітності, паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання, кошторисів та інших документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету; станом і достовірністю бухгалтерського обліку і фінансової звітності; виконанням функцій з управління об'єктами державної власності; станом внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту у розпорядників бюджетних коштів; усуненням виявлених недоліків і порушень. Методологічні засади державного фінансового контролю в частині аудиту ефективності ґрунтуються на використанні відповідних показників оцінки результативності здійснення контрольних дій у процесі зовнішнього та внутрішнього аудиту, державного внутрішнього фінансового контролю, що надасть можливість підвищити результативність діяльності центральних органів державного управління.

Вагомим інструментом системи державного управління є державний фінансовий контроль, який сприяє фінансово-економічній збалансованості з урахуванням екзогенних та ендогенних факторів впливу на розвиток суспільства. Система державного фінансового контролю включає економічні, інституційні складові які забезпечують проведення державного фінансового аудиту, перевірки державних закупівель та інспектування. Пріоритетними завданнями державного фінансового контролю є налагодження взаємовідносин між суб'єктами та об'єктами контролю, що надасть можливість підвищити дієвість превентивних заходів щодо формування, розподілу та використання бюджетних коштів учасниками бюджетного процесу. Державний фінансовий контроль є ваговою складовою системи фінансового регулювання економіки, його ефективність та результативність є однією з основних умов забезпечення раціонального використання фінансових ресурсів органів державного управління та місцевого самоврядування. Механізм здійснення контролю суттєво впливає на досягнення цілей системи фінансового регулювання, яка реалізується через складові фінансової політики. На основі дослідження теоретико-методологічних засад розвитку державного фінансового контролю центральних органів державного управління розкрито його економічну сутність як складової фінансового регулювання соціально-економічного розвитку країни, що полягає у фінансово-економічних відносинах, які виникають в процесі взаємодії інституційних складових системи державного фінансового контролю. Організація

та проведення державного фінансового контролю центральними органами державного управління є динамічним процесом, на який впливають екзогенні та ендогенні фактори економічного середовища [10].

Необхідним є удосконалення організаційної структури державного фінансового контролю центральних органів державного управління, зокрема щодо створення нових інституцій, суб'єктів контролю, підвищення рівня їх відповідальності та розширення повноважень, що сприятиме налагодженню взаємовідносин між складовими системи державного фінансового управління. Вирішення поставлених завдань залежить від вибору і реалізації форм та методів державного фінансового контролю, тому, необхідно чітко визначити стратегічні пріоритети розвитку системи державного фінансового контролю. При формуванні зазначених пріоритетів країна повинна виходити із необхідності забезпечення фінансової стійкості системи державних фінансів. Доцільним є наукове обґрунтування розмежування контрольних повноважень суб'єктів державного фінансового контролю. Досягнення оптимальності та ефективності у сфері розподілу даних повноважень повинні спиратися на принципи відповідно до яких центральні органи державного управління мають відповідальність за фінансування суспільних благ. Важливим є розробка дієвих підходів щодо зміцнення контрольних повноважень як на стадії використання бюджетних ресурсів, та і на стадії їх формування.

Питання посилення дієвості державного фінансового контролю в країнах із розвинутою та трансформаційною економікою набувають важливого значення в умовах підвищення ступеню глобалізації економічних перетворень. З огляду на зазначене, доцільним є подальший розвиток інструментарію державного фінансового контролю, оцінки впливу контрольних заходів на підвищення ефективності бюджетного процесу. Світові тенденції розвитку державного фінансового контролю характеризуються достатнім рівнем збалансованості державного фінансового управління, контролю та аудиту. В розвинених країнах одним із важливих інститутів контролю є організаційно-координаційні центри діяльності контролюючих органів, які забезпечують належний рівень економічної ефективності та результативності використання державних фінансових ресурсів. Відповідно до європейських норм та вимог процес функціонування та взаємодії інституційних структур, уповноважених відповідними органами державного управління та місцевого самоврядування на виконання функцій щодо формування, розподілу та контролю за бюджетними ресурсами і зобов'язаннями передбачає наявність системи бюджетного адміністрування. Система державного фінансового контролю постійно вдосконалюється та адаптується до структурних перетворень економіки. Водночас, важливим є подальший розвиток інституційних засад аудиту ефективності в центральних органах державного управління, покращення рівня фінансового забезпечення функціонування системи внутрішнього та зовнішнього контролю, проведення підвищення кваліфікації та якісної підготовки кадрів для органів державного фінансового контролю, вдосконалення моніторингу діяльності контролюючих органів для оцінки її результатів та вжиття відповідних заходів. Необхідним є підвищення дієвості превентивного контролю з метою попередження бюджетних правопорушень в процесі виконання державного та місцевих бюджетів. Інститут фінансового контролю має визначати правила фінансової дисципліни в державі, дотримання принципів ефективності, економічної доцільності та дієвого управління фінансовими ресурсами, норми поведінки, які структурують фінансово-економічні відносини та механізми, що забезпечують виконання повноважень центральних органів державного управління у сфері формування, реалізації та розвитку державного фінансового контролю. Пріоритетним напрямом державної політики є підвищення дієвості контролюючої функції центральних органів державного управління. Визначальним у вирішенні зазначеного питання є розвиток інституційно-інноваційних механізмів здійснення аудиту ефективності використання бюджетних коштів та закупівель за державні кошти, забезпечення раціональності та прозорості їх використання. Важливим є запровадження нових форм контролю, визначення чітких процедур контролю, які забезпечать його безперервність, ефективність та результативність на всіх стадіях бюджетного процесу, запровадження механізму дієвого впливу суб'єктів контролю на процес компенсації коштів використаних з бюджетними правопорушеннями, встановлення адміністративної відповідальності за порушення встановленого порядку процесу державних закупівель за бюджетні кошти [8].

Вагомим завданням є удосконалення інституційного середовища і аналітичного інструментарію державного фінансового аудиту та інспектування, що направлено на взаємоузгодження складових фінансової політики в умовах посилення трансформаційних перетворень в економіці. Проведений аналіз та оцінка результативності контрольних дій засвідчив про недостатній рівень ефективності їх реалізації, що потребує подальшого розвитку положень щодо здійснення контрольних процедур, напрямів розвитку системи державного фінансового контролю центральних органів виконавчої влади з урахуванням тенденцій відповідних фінансово-економічних процесів. Інституційний підхід щодо реалізації контрольної функції держави визначає порядок взаємовідносин та взаємодії учасників системи державного фінансового контролю як фінансового інституту що є одним із форм реалізації регулювання та контролю суспільно-економічних відносин. Подальше удосконалення системи державного фінансового контролю сприятиме підвищенню якісного рівня використання бюджетних коштів та соціально-економічному розвитку країни. Формування процесу аудиту ефективності повинно здійснюватись у відповідності до пріоритетів розвитку системи державного фінансового контролю з дотриманням принципів системності, гласності, прозорості та відповідальності органів державного управління.

Висновки. За роки становлення України, в цілому сформоване підґрунтя та відповідні механізми для функціонування достатньо дієвої системи державного фінансового контролю як однієї із умов проведення

послідовної фінансової політики, спрямованої на забезпечення економічного зростання. Доцільним є використання відповідних інструментів управління та критеріїв оцінки дієвості контролю з метою забезпечення належного рівня обґрунтованості підходів до формування та функціонування єдиної системи державного фінансового контролю. Процесу організації державного фінансового контролю в залежності від розвитку фінансово-економічних відносин, підвищення вимог до ефективності та результативності використання бюджетних коштів притаманні адаптаційні механізми, які впливають на необхідність удосконалення фінансового контролю центральних органів державного управління, що надасть можливість забезпечити результативність фінансових перетворень та стійкість бюджетної системи. Державний фінансовий контроль в системі регулювання економічних відносин є вагомим інструментом реалізації фінансово-бюджетної політики. З метою підвищення ефективності використання бюджетних коштів важливим є обґрунтування наукових підходів щодо формування інституційних засад системи державного фінансового контролю з урахуванням економічних перетворень.

Список використаних джерел

1. Самуэльсон П. Э., Нордхаус В. Д. Экономика. 19-е изд.; пер. с англ. М.: Вильямс, 2015. 1360 с.
2. Лисяк Л. Бюджетна політика як інструмент забезпечення фінансової безпеки України. *Modern Economics*. 2018. №9. С. 53–59.
3. Макогон В. Д. Бюджетна стратегія держави: монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2018. 364 с.
4. Опарін В. М., Федосов В. М., Юхименко П. І. Публічні фінанси: генеза, теоретичні колізії та практична концептуалізація. *Фінанси України*. 2017. № 2. С. 110–128.
5. Пасічний М. Д. Фінансова політика держави: монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 440 с.
6. Піхоцький В. Ф. Функціонування системи державного фінансового контролю та її удосконалення. *Демократичне врядування*. 2016. Вип. 10. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik10/fail/Pikhotskyj.pdf
7. Стефанюк І. Б. Оцінка діяльності органів державного фінансового контролю. *Фінанси України*. 2018. № 1. С. 100–111.
8. Чугунов І. Я. Бюджетна стратегія суспільного розвитку: монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. 532 с.
9. Шевчук О. А. Роль державного фінансового контролю в глобальній економіці. *Міжнародна економічна політика*. 2018. Ч. 2. С. 389–396.
10. Бюджетно-податкова політика у системі регулювання економіки: монографія / за заг. ред. І. Я. Чугунова. Київ: Глобус-Пресс, 2018. 354 с.
11. Chugunov I., Makohon V. Budgetary projection in the system of financial and economic regulation of social processes. *Baltic Journal of Economic Studies*. Vol. 6. 2020. No.1. pp. 130-135.
12. Chugunov I., Makohon V., Markuts Y. Budgetary policy of the emerging countries in conditions of institutional transformations. *Problems and Perspectives in Management*. 2019. Volume 17, Issue №4, pp. 252-261.

References

1. Samuel'son, P. E., Nordkhaus, V. D. (2015). *Ekonomyka [Economics]*. 19nd ed. (Trans.). Moscow: Vyl'yams. 1360 p. [in Rus].
2. Lysyak, L. V. (2018). *Biudzhetna polityka yak instrument zabezpechennia finansovoi bezpeky Ukrainy [Budget policy as a tool to ensure financial security of Ukraine]*. *Modern Economics*, 9, S. 53–59. [in Ukr].
3. Makohon, V. D. (2018), *Biudzhetna stratehiia derzhavy [Budget strategy of the state]*. Kyiv: Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t. 364 s. [in Ukr].
4. Oparin V. M., Fedosov V. M., Yuxy`menko P. I. *Publichni finansy`: g`eneza, teorety`chni koliziyi ta prakty`chna konceptualizaciya. Finansy` Ukrainy`*. 2017. № 2. S. 110–128.
5. Pasichnyj, M. D. (2019). *Finansova polityka derzhavy [Financial Policy of the State]*. Kyiv: Kyiv National University of Trade and Economics [in Ukr].
6. Pikhotskyi V. F. *Funktsionuvannia systemy derzhavnoho finansovoho kontroliu ta yii udoskonalennia. Demokratychne vriaduvannia*. 2016. Vyp. 10. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik10/fail/Pikhotskyj.pdf
7. Stefaniuk I. B. *Otsinka diialnosti orhaniv derzhavnoho finansovoho kontroliu. Finansy Ukrainy*. 2018. № 1. S. 100–111.
8. Chugunov, I. (2021). *Biudzhetna stratehiia suspilnoho rozvytku [Budget strategy of social development]*. Kyiv: Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t. 532 s. [in Ukr].
9. Shevchuk O. A. *Rol derzhavnoho finansovoho kontroliu v hlobalnii ekonomitsi. Mizhnarodna ekonomichna polityka*. 2018. Ch. 2. S. 389–396.
10. Chugunov, I. Ya. Kanieva, T. V. and Pasichnyi, M. D. (2018), *Biudzhetno-podatкова polityka u systemi rehuliuвання ekonomiky [Fiscal policy in the system of regulation of the economy]*, Hlobus-Press, 354 p.. Kyiv, Ukraine. [in Eng.]
11. Chugunov I., Makohon V. Budgetary projection in the system of financial and economic regulation of social processes. *Baltic Journal of Economic Studies*. Vol. 6. 2020. No.1. pp. 130-135. [in Eng.]
12. Chugunov I., Makohon V., Markuts Y. Budgetary policy of the emerging countries in conditions of institutional transformations. *Problems and Perspectives in Management*. 2019. Volume 17, Issue №4, pp. 252-261. [in Eng.]

ДАНІ ПРО АВТОРА

Гулько Костянтин Анатолійович, аспірант кафедри фінансів Державного торговельно-економічного університету, м. Київ.

e-mail: kaffinknteu@gmail.com

ORCID ID: 0009-0005-8875-8338

DATA ABOUT THE AUTHOR

Hunko Kostia, postgraduate student of the department of finance of the State University of Trade and Economics, Kyiv

e-mail: kaffinknteu@gmail.com

УДК 336.142

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2023-57-132-137>

МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ У СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Єрьоменко А. О.

Актуальність теми дослідження. Обґрунтованість формування місцевих бюджетів є вагомим передумовою фінансового забезпечення територіальних громад. Необхідним є посилення адаптивності формування місцевих бюджетів до соціально-економічного розвитку територіальних громад. Важливими є завдання щодо підвищення якісного рівня планування, виконання місцевих бюджетів, ефективності використання бюджетних коштів.

Постановка проблеми. Фінансове забезпечення територіальних громад має відповідати важливим завданням соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування місцевих бюджетів доволі поширені в наукових дослідженнях. Це наукові роботи відомих вітчизняних та зарубіжних науковців: Дж. Кейнса, П. Самуельсона, Х. Циммермана, І. Чугунова, Т. Канєвої, О. Кириленко, Л. Лисяк, І. Лук'яненко, А. Мазаракі, В. Макогон, В. Опаріна, М. Пасічного, В. Федосова та інших.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. У сучасних економічних умовах важливим є використання місцевих бюджетів як дієвого інструменту фінансового забезпечення територіальних громад. Активізація можливостей формування місцевих бюджетів у системі міжбюджетних відносин потребує більш результативного використання бюджетних видатків.

Постановка завдання, мети дослідження. Основними завданнями дослідження є розкриття сутності фінансового забезпечення територіальних громад, формування місцевих бюджетів в умовах суспільної трансформації; розвиток положень щодо підвищення рівня результативності використання бюджетних видатків, ефективності використання бюджетних коштів. Метою дослідження є розкриття теоретичних засад та удосконалення механізмів формування місцевих бюджетів.

Метод або методологія проведення дослідження. У статті застосовано сукупність методів та підходів наукового дослідження: системний, факторний, порівняльний, синтезу, узагальнення, наукового абстрагування та інші.

Викладення основного матеріалу (результати роботи). Розкрито сутність фінансового забезпечення територіальних громад, формування місцевих бюджетів в умовах суспільної трансформації; дістало подальший розвиток положення щодо підвищення рівня результативності використання бюджетних видатків, ефективності використання бюджетних коштів. Розкрито теоретичні засади та удосконалено механізми формування місцевих бюджетів.

Галузь застосування результатів. Результати дослідження можуть бути використані в процесі формування та виконання місцевих бюджетів, фінансового забезпечення територіальних громад.

Висновки відповідно до статті. Вагомим інструментом бюджетної політики є система фінансового забезпечення місцевого самоврядування, за її допомогою органи місцевого самоврядування здійснюють вплив на соціально-економічні процеси та поліпшення добробуту громадян. Доцільним є забезпечення подальшого розвитку підходів до формування місцевих бюджетів за програмно-цільовим методом, що сприятиме посиленню ступеню впливу міжбюджетних відносин на соціально-економічний розвиток територій, що є особливо необхідним в умовах воєнного стану.

Ключові слова: місцеві бюджети, фінансове забезпечення, територіальні громади, бюджетні видатки, бюджетний механізм.

LOCAL BUDGETS IN THE SYSTEM OF FINANCIAL SECURITY OF TERRITORIAL COMMUNITIES

Yeryomenko Anna

Relevance of the research topic. The validity of the formation of local budgets is a significant prerequisite for the financial support of territorial communities. It is necessary to strengthen the adaptability of the formation of